# TAIP AŠ KALBĖJAU

Parengė Regina BLIŪDŽIUVIENĖ

(Tęsinys. Pradžia 2026 m. Nr. 10)

Žemaitės „dūnininkės“, pedagogės, kraštotyrininkės, poetės, knygų autorės, tautosakininkės Reginos Šliogerytės Bliūdžiuvienė, gimusios 1948 m. Šilalės rajono Gulbių kaime, po studijų Vilniaus universitete įsikūrusios Tauragės rajono Žygaičių miestelyje ir ten dabar gyvenančios žemaitiškas žodynėlis.

Autorė, rengdama žodynėlį ir siekdama, kad tarmiški žodžiai būtų teisingai perskaitomi bei kirčiuojami, pagrindinio žodžio kirčiuotus balsius ir dvibalsius išskyrė raudonu šriftu, balsius papildomai dar ir brūkšneliu ant viršaus, o kitus to žodžio ar kitų žodynėlyje naudojamų tarmiškų žodžių ilguosius balsius, kurių kirčiavimas skaitytojui gali būti neaiškus, parašė brūkšneliu ant viršaus. Tai tik iš dalies atitinka prof. Alekso Girdenio ir dr. Juozo Pabrėžos parengtuose žemaičių rašybos pagrinduose pateiktas žemaitiškos rašybos taisykles.

PAKĀJUS – Ramybė, nuolankumas: *dūk mon pakāju kuoc švėnta dīna.*

PAKAJINGA – rami, soti, apsnūdusi: *karvi prisišlimti kiaupīniu, ta dabā i gol tuoki pakajinga.*

PAKALENĪJI – karta: *tievū grieka vākams iš pakalėnīju i pakalėnīji atsilīp.*

PAKARA – nuolankumas, ramybė: *pakara daug gal. Ėk su pakara, na su ūpara.*

PAKARČIŪ – iš eilės: *ka ės pakarčiū, kliūs i bakarčiū* (fraz,).

PAKARNUS(-I) – nuolankus: *pakarnīsis veršis dvi karvis žind* (fraz.).

PAKĪBRI – ilgų kojų, nestambi: *pakībri karvėki, ali mon užtėnk, bi pīnōka dūd.*

PAKĪLOTI – pasikėlusi, mėgstanti pasirodyti: *kas nažėna, ka ana pakīloti ī, kaliedininkus kuožna mėta prījam.*

PAKLADS – palaidas, paskleistas: *šīns paklads tabie, ėsma griebti.*

PAKĖPALŪTI – padaryti kepalus: *pakėpalavau šešis kėpalus, tīk puo mōna pečiaus i tātelp.*

PAKRIČIUOTI – papurenti (rūbus), lygiai paskirstyti klosteles: *pakričiuok runkuovi, i susisokusi.*

PAKLOKA – gyrius, pagyrimas: *baisė nuor pākolkas, gluostīk i gluostīk kap šoni.*

PAKUTĪ – (ištikt.) leistis bėgti, dėti į kojas.

PALAUKIEJĖ – pasitinkantys, laukiantys ko nors, dalyviai: jaunųjų vestuvėse, laidotuvių palydos, krikštynose kūmų su kūdikiu, pan.

PALESTRĖNTS – bastūnas.

PALAGĖNI – pašiūrė (pastatas): *tīk palagėniu prisistāti, ali vis tīk dā vītas mažā, vėsas kīms rakībuolas apkrauts.*

PALIECEVUOTI – pažadėti, aukoti: *paliecevuojau visīms švintīsims, ka bėški gīvėnima palingvintū.*

PALIEPŠĪTI – palepinti, pamaloninti, pagerbti: valgīk valgīk. *Juk svetīs esi, nuoru nuors bėški paliepšīti.*

PALINGVICAS – nugarinė mėsa: *pavindzījau palingvicus, al' par daug sudžiuovinau, nu, ilgiau laikīsės.*

PALKŌSAS – paauglys: *seniau tuoks palkōsas jau su vīrās i prādalgi liūb stuos.*

PAMETŪTĪS – vaipytis, erzinti, pamėgdžioti: *nasipāmetūk, vuo tuoks i palėksi.*

PAMILKA – apsirikimas, neatidumas: *tuoki pamilka turiejau, ka nagaliu nie kitam pasakīti.*

PALMISKS – pailga didelė lėkštė: *dešrikis i kudlietus diekiam i palmiska, vuo bōlbis aplinkū apdiedliuosma.*

PAMUOČNĪKS – pagalbininkas: *tau gerā, jau turi pamuočnīku, vuo munīje dā i padelkas kabėnas.*

PANIUOS – pirmyn: *ka nieks namāti, aš už krėsti – i paniuos unt numū.*

PANIBERĪJI – išdidumas, pasipūtimas: *kepurėki unt šalīs – panibērīj(i) kap šunīs* (fraz).

PANIBERNS, PANIBERNA – išdidus, išdidi: *ve ve, kuoki panibērna, nie pašnėkinti nėn.*

PIELČIUS, PAPIELČIUS – pelenų diena: *rītuo papielčius, ta jau lāšinius pakavuosu.*

PAPIEŽIS – ligotas, sustiręs: *kaižkuo veršis tuoks papiežis, stuov nuosi nulėdis, nie pīna nāger.*

PAPIJUOJIMS – 1) pieno į tešmenį paleidimas: *paveiziek, kāp gražė paršelukā žind, pats papijuojims, kiauli dabā pīna dūd*; 2) valgymas: *nu i pataikė atėti un(t) pāti papijuojīma. Musiet matė, ka stuogs kilnuojis*.

PAPLASTUNSKI – paplazdom, skubiai: *nūliekiau paplastunski i viel parkleipiau.*

PAPRŪGA – moters rūbo dalis (liemenukas, prijuostė); arklio pakinktai.

PAPŪTNA – pakeleivinga mašina: *diel mōnis nasirūpink, aš parvažiūsu su papūtna.*

PARIETKA – vestuvių palyda, pulkas: *sāki, ka parietka būs nadėdeli, ali pėnkis puoras ba piršliū.*

PARIETKININKĀ – vestuvių pulko dalyviai: *parietkininkā puo vėsa suoda dāvies, matā, piršlīs pasikavuoji ka napakārtū.*

PRUOBAVUOTI, PAPRUOBAVUOTI – bandyti, pabandyti, ragauti: *še šaukšta, papruobavuok, a nieka natrūkst.*

PARASUOLIS, PARASUOLNINKS – skėtis: *munī parāsuoli narėk, pasijiemiau kōska* (t. y. skepetą).

PARKALIŪTI – pirkinėti, pirkti be reikalo: *naturu tīk piningū, ka galiečiau visuokius niekus pārkaliuoti.*

PARKUPČIUS – spekuliantas, perpardavinėtojas: *nagali palėkti truobuos narakintas, visuokī parkupčē valkiuojės.*

PASALĖNIS, PASALĖNI – klastingas, klastinga, tykantis iš pasalų: *nabijuok luojinti šunīs, bijuok pasalėni.*

PASIBIČĪTI – pasipuošti: *pasibičīk, tievs vaiki parved.*

PASIDUOPUOTI – pasitikėti: *napasiduopuok raišu vėlku kuojis napamōšis* (fraz.).

PASGARDĪTI – paniekinti, papeikti: *napasgārdīk mōna patruovas.*

PASIBIČĪTI – pasitempti: *pasibičīk, kažkuoks vaikis atēn, gal būs tāvasis.*

PASIGURMULIŪTI – pasibrukti: *pasigurmuliūk puo galva apsiausta, būs minkščiau, vuo tap naišmīguosi gerā, atsikelsi kap gėrta.*

PASIKUOLĪTI – pasigirti: *iš anuos kuo prašīsi, tuo nagausi, gali tik pasikuolīti, vuo napasiskuolinti.*

PASISLAVINTI – pagarsėti, apsijuokti: *unt visuos parakvėjis pasislavėna kap valkata.*

PASIZAPĀSĪTI, ZAPĀSĪTI – pasiruošti atsargų, pataupyti: *bėški pasizapāsījau kiaušėniu Velīkuoms.*

PASINĀŠĪTI – įsismaginti, noriai ką nors daryti: *vuo aš pasināšījau vakarās vilnas verpti.*

PASIKONSTI – erzinti, apkalbėti, plakti liežuviu: *mōnis to napasikonsi, nagalvuok.*

PASIPRUOVĪTI – pasirūpinti: *āčiu už pusrīčius, vuo su pītās pasipruovīk.*

PASIRINKTI – nudvėsti: *kaižkap mon šīmet nasėseki su pėrinimu: trīs žunsītē pasirinka, i kiti tuokī nasusitupiejin.*

PASTIJUOLKA – grietinėlė: *kātins pastijuolka nūlaki; Unt rūgšta pīna bėški pastijuolkas užpilk, būs skaniau.*

PASISTILGIETI – pasistengti: *bėški pasistilgiejau i ūžbaigiau ravieti, nabnuorieju tuo galioka palėkti.*

PASTRIGAS – laikinos siūlės: *naužmiršk pāstrigas ištraukīt, vuo išėsi kap ciguoni apskarmaliejusi.*

PASUBINUOKS – pataikūnas, pastumdėlis, tarnas: *mon pasubinuotu narėk.*

PASUOLĖ – pupelės: *turu atlīkamu pasuoliu, gal nuori i tu pasisiek, dūsu kelis saujikis.*

PAŠKŪSTVA – niekšė, paleistuvė: *ėk lauku, paškūstva tu, prišikā paluovi, snōki sumōrdīsu* (katę bara).

PAŠNĀRKS – raištelis: *užsirišk pašnārkus, vuo prisimīnsi i apvėrsi.*

PAŠUOLĪS (PAŠUOLIS) – pašalas: *kuol pašuolīs naišėjis, nagali unt žėmis siedieti.*

PAPĪRĀGĪTI – papirkti, pavaišinti: *rėk papīrāgīti, vuo ba tuo galiesi dontis unt gėmbis pasikabinti.*

PARAKVĖJI – parapija: *mūsu parakvėji i turiejusi du kōnigus, vuo dabā vīns čiut išsilaika.*

PARKUPČIUS – spekuliantas, perpardavinėtojas: *visuokī parkupče valkiuojės, nagali palėkti truobuos narakintas.*

PARONKIŪ – po ranka, patogiai, parankiui: *parsikelk krėsti i kėta pōsi, būs parōnkiū bolbis mėsti.*

PĀRPTI – miegoti, knarkti: *ka i tīk darbū, nie kada pārpti.*

PARPŪSTI – parbėgti, greitai pareiti: *parpūti i numus kap raits.*

PARSARGAS – sezoniniai susirgimai: *atēn rudū i prasėded visuokis parsargas.*

PARSIVUOKTI – pareiti, parsirasti: *kīnuo šū pasikuori, ka tu parsivuokē?*

PATRUOVA – valgis, patiekalas: *vīrams putra na patruova, anīm rėk miesuos, lašiniū.*

PATOLŽIS – pavandenijęs, patižęs: *bolbis šīmet naskānis, tuokis patolžusis, kap vundinie bovusis.*

PATVALASKI – palaidūnė: *iš tuokiuos patvalāskis nieka duora nabūs.*

(Nukelta į 72 p.)

PATUMULKŠT – gurkt (ištikt.) *kon nutvieri, ton i savi patumulkšt.*

PATVĪLUOKI – pasalūnė: *patvīluoki buoba kap šū pasalėnis – abijū rėk bijuoti.*

PAUPARIS, PAUPARKA – prekiaujantis per atlaidus: *nuoriejau abruozdėli su sava pātruonu, ali nie vīns pauparis naturieji.*

PAURPTI – pavergti, paminti po kojų: *kuožna žmuogu gal paōrpti.*

PAVEIZDĖ – gražiai: *anī dabā tāp paveizdė truobas īsitaisin, ka i mon ākis slīst.*

PAVĪDELNINKS – pavyduolis: *tuoks pavīdelninks gal vudens šaukšti paskundinti.*

PAVĪNIŪ – į tą pačią pusę; kalbėti pritariant: *jie napavīniū šneki, baisė užsiunt.*

PAZAMIETĪTI – pastebėti: *nie napazamietījau, kāp atejė, ka nie šū nasuluoji.*

PAZUOMATIS – bažnyčios arba kapinių patvorys: *par ātlaidus liūb stuoviesma pāzuomatie, nėdavuom i bažnīči.*

PAZVANĀ – paskambinimas varpais žmogui mirus: *jie nanuori mon skuoluos atidūti, pasidiek unt pazvanū.*

PECKELIS – teplius, terlius.

PECKELIŪTI, PECKIŪTI – teplioti, nešvariai dirbti.

PEČIORKA – niša krosnyje su durelėmis arba atvira: *pasidiek pirštīnis i pečiōrka ka pradžiūtū.*

PEČ(Š)LŪSTI – pečiaus šluota (duonkepei iššluoti): *susirišau nauji pėčšlūsti, dūna kėpsu.*

PEKLĪTI – rūkyti: *ėk pėkīlti i kīma, i tāp vėsa truoba prismardina.*

PĖRDALS – bezdalas, paperdimas: *naraukīk nuosis, māža vāka pėrdals nasmėrd.*

PERSTEKIE – žeberklas: *kīk tin su persteki taprigaudīsi, gali vīna, kėta žōvi nudurti, jie pritīkuosi.*

PESTĪTI – lepinti: *pėsītī ton mergelka, lieties vītuo laika, napasidžiaugs kada nuors.*

PEREKLI – perekšlė: *perėkli nu lėzda nūlieki, rėk ėti šilta skōrli uždieti, ka pers naužšāltū.*

PIELĪČI – dildė.

PIELĪTI – dildyti, galąsti: *peili tāp išpielījė, ka piršta čiut nanusiriežiau.*

PIELAVUOTI – dildyti su dilde (pielyči), galąsti: *pjūklas ī atsipjuovis, bundīsu pielavuoti.*

PĪLAVUOTI – pjauti su pjūklu ar peiliu: *miesa vindzīkluo sudžiūvusi, pīlavuojau pīlavujau, kuol atrunījau šmuotōka.*

PILNĪJI – pilnatis: *kuopūstus rėk svadinti par pilnīji, galvas gerā sōks i būs kītas.*

PIKIŪTI – sunkiai, ilgai dirbti: *dīna iš dīnuos pikiavau pri statības.*

PILVINIETi – vaikščioti atkišus pilvą: *darba naužsijam, tā i pilvinie vėsa dīna.*

PIPINTI – gerai maitinti, tukinti, šerti: *atėji, bėški padirba, mislī ka pipinsu tuoki darmajieda.*

PIRŠIS – kulšys, šlaunys.

PIRŠINGA – didelių, storų šlaunų moteris.

PĪŠĀ, PĪŠINS – suodžiai, suodinas: *a pečiu bučiavā, ka tuoks pīšins?*

PITLENTI – eiti labai smulkiais žingsneliais: *žonsis i prūda nupitlėna.*

PITLI PITLI – (ištikt.) eiti smulkiais žingsneliais.

PĖZENAS – labai smulkios duženos: *na iš aukšta takrėta, ali pūdelis i pėzenas suėji.*

PIZELIŪTI – *atmestinai dirbti, painioti: pripizeliavā, ka pats biesas nie gāla, nie pradžiuos narāstū.*

PIZIUS – niekšas, nepatikimas, menkysta: *su tuokiu pizium naužsidiek, juk matā, kas par žmuogus.*

PĪZDAVUOTI – keikti, išjuokti: *susitekis gerā išpīzdavuosu už tuoki darba.*

PLATSUBĖNI – storo užpakalio moteris: *vīrams patink tuoki platsubėni, īkrimt kap i pātalus.*

PLAZDIETI – skubėti, spėriai eiti: *nuplazdiejau i krautuvi, al' nabspiejau, uždāri.*

PLEPERZA – plepė, niekus plepanti: *naklausīk tuos senuos pleperzas.*

PLERPSUOTI – sėdėti išsidrėbus, nieko neveikti: *plėrpsa už stāla gāla, vuo tu i linkavuok anōn.*

PLEŠTEKIE – peteliškė, sumenkusi moteris:: *kas tin iš anuos balėka – pleštekie i daugiau nieka.*

PLEŠTEKIS – gyvulių, ypač avių, liga: *āvis tāp kuosie, musiet pleštekiū igāva.*

PLIKSUBENI – neturtinga mergina, išsišėrusi višta: *vīna pliksubėni višta valkiuojės, i lėzda nabėn, rėk nukėrsti. Dā pradies gīduoti.*

PLIKAKTI – aukštos kaktos mergina; *nepūrėta aguona ar rožė: šīmet baisė daug plikākčiu agūnu užsipīli, raunu raunu, ali vis išlend.*

PLIKINIETI – vaikščioti pusplikiam: *apsiriedīk šilčiau, naplikiniek, nėk i lauka tuoki pōspliki kap iš truobuos išvarīta..*

PLUNŠINTI – purtyti: *patalus gerā išplunšink, ka plunksmas nabūtū i gōmulus sušuokusis.*

PLUOŠČIŪTI – eiti: *tuoki keli kuol nupluoščiūsu.*

PLIUPINTI – gerai maitinti, penėti: *žīmėni kiauli dā puora nedieliu papliupinsu, vuo paskiau riešma.*

PLĪKTI – užsodinti, apsėti didelį plotą: *užsiplīkiau tuoki darža kap kulkuozi, galiesu džiūti par vāsara kap rōpki.*

PIKTJŪKIS – piktas juokas, pašaipa: *muni tuoks piktjūkis pājiemi, vuo ana spigin sāva i vėskas.*

PLIODRI – netvarkingai apsirengusi: *unt paveiziejīma gal i graži, ali ka tuoki pliōdri.*

PLIUDRINIETI –` vaikščioti: *aš jau sāvuojū vākū kelnikis vėlku, tapliudrinieji puo āsla.*

PLIUDRI PLIUDRI – vaikšto vaikas.

PLIOPKIS – staigmena, smūgis: *vuot pliopkis, ka nažinau, a jūktīs, a riekti.*

PLIORKŠT – pliurkšt (ištikt.): *tik išlėdau vištas iš stalda, jau i pliōrkšt trīdalā i kīma veduri.*

PLUONĪMA – smilkiniai: *sāka, ka i pluonīma žmuogu gal i su sprigtu užmōšti.*

PLŪGAVUOTI – arti, knisti: *kormis darža tāp išplūgavuoji, ka viskon turiesu atsvadinti.*

PLIŪRĪTI – mušti: *ka muotīna su ronka užpliūrī, vāks nie najunt.*

PLIORPTI – srėbti: *pliōrp bulbīni ka ausis linkst.*

PLIURPSTĪTI – pilstyti, pylinėti: *pasisemk vōndens kīk išgeri, nie čia kuo pliurpstīti.*

PLUSTIETI – skubėti: *nuplustiejau i pīva, ali šīns dā naišdžiūvis, bėški pajudinau i nagriebiau.*

PLUNKTI – eiti: *tuoki kėli nuplunkiau kap bāpruoti.*

PONČEKA – kojinė: *nusiauk vilnuonis pōnčekas, truoba šėlta, kuojis i tāp našals.*

PUO PĖRMU – pirmiau: *puo pėrmu rōnkas nusiplauk, vuo tada pri stāla sieskės.*

PRABUOČĪTI – dovanoti, atleisti: *gavā i kākta i prabuočīk, jie nanuori ōntra sīki gauti.*

PRAJUOVS – 1) padauža: *musiet kėta tuoki prajuova kap tu unt svieta nie*; 2) prasimanymas, išdaiga: *užteks, ka tuokiū prajuovu nagirdiečiau.*

PRAGARBAVUOTI – prakeikti, ilgai minėti: b*aig muni pragarbavuoti, vuo aš nabijau nie bėški.*

PRAMAZINTI – pražiopsoti, praleisti progą: *Kāp aš pramāzinau tuoki pruoga. Kuoc i sobini sau konsk ėš pasiutėma.*

PRAPŪLĖNI – prapultis: *nu jau su šīnpjūti šīmet ciela prapūlėni, līn i līn.*

PRAŠMORKŠTI – suviduriuoti: *nagaliu pīna gerti, tūjau prašmurkštu.*

PRAVADĪRIUS – vadeiva, pramanytojas: *uns i visū pravadīrius. Ali vīna sīki užės unt žmuogaus, nulėnks strienas.*

PRAVARĖNI – pertvara tarp tvarte surištų gyvulių: *karvi pravarėnis lėnta išlauži.*

PRAVINTS – kelionės maistas: *pravinta sudiejau i maišėli. Naišmiečiuok bajimdams.*

PRAVUODĪTI – vyti, ginti, varyti: *kīk sīkiu tōn velni vėšta išpravuodīju iš darža, vuo ana i viel dūdās, plunk ka dōlkis rūkst.*

PRAZURDUOTI – prarasti, netekti: *kaižkur pėrštīnis prazurduojau.*

PRAŽĖLPA – prašvito, pašviesėjo: *kap atsikieliau, bōva tuoki tōmsi, dabā jau bėški pražilpa.*

PREIKŠAS – meilužis, svetimas vyras: *a biesam tuoki preikša i laika.*

PRĖKLAS (-US) – 1) įkyrus: *sėnis baisė prėklas karšinti; 2) neskanus: žuviū taukā i prikli gerti, ali šiāp tāp vāka nušnėkinu.*

PRĖKLASTI – nepatogumas, kliuvinys: *palėka mon māžuoji mergėlka, tā dabā turu tuoki prėklasti, tumpaus kap kātins su pūsli.*

PRIKLĪTĪS – įkyrėti: *kuo čia priklījīs, ėk, užsijimk kūm nuors.*

PRIVILĪJI – privilegija: *i tāp visuokiū priviliju tor, i dā kaižkuo īška.*

PRĪLAIDS – paauglys (apie gyvulį): *vuo, a matā, tas paršėlis jau ciels prīlaids.*

PRĪMIERKA – rūbo pasimatavimas: *rītuo atėk unt prīmierkas.*

PRITOKIS – priaugęs nešvarumų: *varinatis tuoks pritōkis, padiejau prīsienie i užmiršau apmerkti. Dabā jie nuori su duntiem graužk.*

PRIKRIMPLIAVUOTI – kietai pririšti: *gerā prikrimpliavuok karvi. Jie pasilės, išmaišīs vėsa stālda i daržīni.*

PRILIEGNOMS – švelnumas, meilumas: *juoki priliegnōma natōr.*

PRILIEGNI – švelni, maloni: *nu diktė priliegni, kuoc pri ruonuos diek.*

PRĪČINA – priežastis: *ba prīčėnas i dūmā iš kāmina narūkst* (fraz).

(Nukelta į 74 p.)

PRIPUMPŪTI – įtikinti, nuteikti, prikalbėti: *prīšniek, pripumpū, vuo tos dōrnius i vierī.*

PRISIBŪDINTI – išmokti, įgyti sugebėjimo: *kuoki čia muoksla rēk. Kāp dirbi, puo bėški, puo bėški i prisibūdini.*

PRISIENĪS – prieangis: *prīsienie bėški šalčiau kap truobuo, pīna tin pādedu, ka nasuginžtu.*

PRĖKLASTI – nepatogumas, kliuvinys: *palėka mon māžuoji mergėlka, tā dabā turu tuoki prėklasti, tumpaus kap kātins su pūsli.*

PRIKLĪTIS – įkyrumas, nepatogumas, kliuvinys; įkyrėti: *prižadiejau brigadieriū kuožna dīna lapu kiauliems priskinti, ta dabā turu tuoki priklasti.*

PRĪKLUODA – pamokymai, prisakymai, priekaištai: *gana jau tū prīkluodu, aš mintinā žinau, kon pasakīsi.*

PRĪŠININKI – priešinis kambarys, kamara: *rēktū kāti ilėsti i prīšininki, peliū isėmeti.*

PRĪŠMUOŽĀ – prieskoniai: *diel mōnis prīšmuožu gal i nabūti, ka tik drōskas natrūktū.*

PRIZŪRA – šukuosena: *tuokius gražius plaukus turi, tau juokiū prizūru narėk.*

PRIZŪTI – šukuoti, daryti šukuoseną: *isikaitin unt ugnīs vėrbala i suk plaukus, i prizū, kuol nudėgins.*

PRUOBAVUOTI – mėginti: *papruobavuok i tu, vuo gal patiks.*

PRUOČKA, PRUOČKELI – bažnyčios tvarkytoja: *pruočkeli paprašiau, ka cālūna pariedītu.*

PRUOSAS – lygintuvas: *nastatīk pruosa unt gāla, dā apvirs i nusidėginsi.*

PRUOSAVUOTI – lyginti: *abrūsu nie kuo pruosavuoti, geriau su kuočielās išmunkštinti.*

PRUOVĪTI – švęsti: *rėk tievōka mėtinis pruovīti, dā gīduoriu naužvadinau.*

PUCŪTI – plėšti, grobti: *špuokā jiemi vīšnis pucūti, nagaliu nie atginti, ūžgol kap debesis.*

PUNDAMINTS – pamatas, pagrindas: *ėnu, truobuos pundāminta snīngās apkāsu, šaltis tāp natrauks.*

PUODI – krikšto sūnus arba dukra: *prīlieki pri mōnis puodi, saldainiu naturiejau, kapeiku daviau. Vākū i tas už naujīna.*

PUO PIRMA – pirma, pirmiausia: *puo pirma ōgni užkorsu, vuo paskiau lieksu i stālda.*

PUO PASKU – iš paskos, vėliau: ėk munī puo pāskū, navėlkės puo kuoju.

PUOMIETI – atmintis: *puomieti aš turiejau gėra, tik ka nieks i muokslus nalėda.*

PUPŽĪDIS – nepriteklius, kai atsargos baigėsi, o naujų dar nėra iš kur gauti. Dažniausiai pasakoma su įvardžiu pats: *pats pupžīdis*, t. y. sunkiausias momentas. Gyvas yra ir frazeologizmas: *Pats pupžīdis – bajuorams bads.*

PURMUONS – vadeliotojas: *vuo ta tau purmuons, pruo arkli ūdega namatīti.*

PURMUONAUTI – vadelioti: *še vadžis, bėški papurmuonauk, kuol cigarieta užsidėgsu.*

PURSLIUOTĪS – bartis, burbėti, taškytis seilėmis: *nanuorieji arkliū atidūti, pursliavuos pursliavuos, ali gāva nulėsti nuosi.*

PUONIAVUOTĪS – įsigalėti: *musiet jau i munī grips praded puoniavuotīs, nuosis kap mīžti mīž.*

PUORMŪTI – formuoti (šiuo atveju: priskirti arklius): *vākar arklius puormāva, mon tī pātis palėka.*

PUORTMANIUKS – piniginė: *puortmaniuka isėkišu i vidėni kišėni, ka naištrauktu kas torgū.*

PUOSNAGAS – kanopos, kojos: *užsitrauk kelnis unt batu, vuo prisikabinsi snīga i puosnāgas pašalsi.*

PURPŪTI – murkti (katė): *katūtis užsėlip unt kōknis, užsitrauk už varėniu i purpū kōntins. Tīn vītėki šėlta.*

PUSIAUŽNIŪGA – pusiau parkritęs: *ka slīdau pri stālda, dā Dieva laimi, ka pusiaužniūga atsiriemiau i viedra.*

PUSIŪTI – dalintis pusiau: *valgīk pati, nie čia kuo tuoki konsni pusiūti.*

PUSŪPKIS – gilus kaliošas: *ka palīn, ba pusūpkiu naišbrėsi.*

PONČEKA – *kojinė: vīna pōnčeka ī, vo kituos narōndu.*

POSRAKIS – pusę laiko perėti kiaušinai: *ėnu paveizieti, kas puo perėklis dėdās. Jau pōsrakis, būs matīti, katrī tušti.*

PŪSTĪTI – veltui leisti, eikvuoti, švaistyti: *užsidėrbk, vuo tada pūstīk, jie tuoki luoska. Pūpti – pykti, nesikalbėti: nažinau, kuo ana tāp pūpst, kuo širdījės.*

PŪRIETA, PŪRĖNI – pilnavidurė: *tāp nuoriečiau pūrėniu agūnu isitaisīti. Darža atšvīstu.*

PUTRIŪTI – srėbti putrą: *turi tuorielka pōtras puo nuosi i putriūk.*

PŪTRIUKS – gelumbinis šiltas apsiaustas: *vaje, tievā a ta pūtriōka tau dā napasiōva?*

**R**

RAB RAB – (ištikt.): *tik rab rab nu vėšku i gul* unt žėmis, kuojis pastātis.

RABIETI – brazdėti: *kas tin rab unt vėšku? Lipk atsārgē, dā nurabiesi baskubiedams.*

RABRAŽINTĪS – baldytis, braižytis, lipti: *ēk pruo duris, nasirabrāžink aplie truoba.*

RAGATKI – laidynė: *mesk puo biesū tōn ragātki, čiut i longa napatruopījē.*

RAKIBUOLĀ – rakandai: *atsiimk mon iš puo kuoju tus rakībuolus, a jau vītas naturi kor susidieti, kelk un(t) stuoga, jie kitur nātelp.*

RA RA RAI – (ištikt.): *sukrėta visi i vežėma i ra ra rai i pakālni.*

RARINTI – brazdėti: *šū linciūga rārin, par ilgā i prīrišts.*

RAKTI – 1. dirbti, veikti: *kon tėn raki par dīna, parėk kuoc pavalgīti*; 2. Susižeisti, prasidaužti: *veiziek, kākta prasirakė, kraus nubiegis*; 3. Prasikalti: *keli vištālė naprasėraki, musiet, perėkli užšaldi kiaušinius*.

RASUODĀ – sodinimui skirti daigai: *runkuliōku rasuodā nabluogā, ali sietinė dā par maži raustīti.*

RASUODININKS – sklypas rasodai (daigams) auginti: *i rasuodininka i ciboliu kur nakur ikašiuojau.*

RASIET – gal: *vuo rasiet jūs daba pas monis atvažiūkit.*

RAŠKAŽIUS – patogumas, malonus gyvenimas: *rāškažius i gēra žmuogu sugadėn.*

RATAVUOTI – gelbėti, padėti: *puondīvati, ratavuok nu tuokiuos nālaimis.*

RETŽĪGĖS – retkarčiais: *rėtžīgės i aš nuvėdavau, vuo dabā nie ūžnešama nabnuoru.*

RAUDUONLEZGIS – pareigūnas (policininkas?): *par Atsimainīma Puožerie i raudonlėzgis bōva, gal giminie kīno, a tāp sukiniejuos.*

RAUSTI – krimsti: *vāks sausa dūnėki raus.*

RAVS – griovys: *isibīgiejau i šuokau par rāva, kap vėrsti parvirtau.*

RAVIDAVUOTI – mėsinėti, operuoti: *išravidavuok žōvi, galiesma pasikēpti.*

RETŽĪGĖS – kartais: *rėtžīgės liūb važiūsma i ėžerą skalbtīs.*

REŽENTĪS – spirtis, priešintis: *nuoriejau katūti palākinti, ali namuok da, režėnas ātbuls kap viežīs.*

RĖMBLA – neužauga, susitraukęs: *tas rėmbla paršelis tuoks i būs nuspruogis, tik juovala pūstī.*

RIEZARNI – skerdykla.

RIEZININKS – plėšikas, skerdikas, mėsininka: *nāktė napalėk peili un stāla. Jie kuoks riezininks īpols, i čiops anon*.

RIK VUO RIKT – (dalel.) kaip tik, toks pat: *vāks rik vuo rik(t)ī tieva.*

RIEKUNTĖ – labai reikia, būtina: *longus riekuntė rėk naujus dėrbdinti, vies ėn kiaurā kap par vartus.*

RIKTAVUOTI – tvarkyti, derinti: *suriktavuojau visus siūlus, galiesma verti i staklis.*

RINCELIS – ryšelis: *pasidiek čia sāva rinceli, kap ēsi, i pasijimsi.*

ROPČIUKS – mėsos iškapotojas turguje: *rōpčiuks bōva pažīnstams, ali i tat gābala miesuos nusėmeti.*

ROKANA – susiraukėlė: *naraukīkės, vuo palėksi kap rōkana, kas tavi žānīsis tuoki.*

ROKI – užpakalis: *ēk stātė, patruopīsi i rōki katė.*

RONDAVUOTI, RUNDAVUOTĪS – nurodinėti, patarinėti: *munī nieks naparondavuos. Pakelk kuoji i anam parondavuok.*

RUKŠLA – raukšlė: *snokis jau vīnas rokšlas, vuo dā su vaikės dūdas.*

RONDĪTĪS – nurodinėti, komanduoti: *māžas dideliam narōndīkės.*

RUBAŠKA – palaidinė: *apsivilk rubāška, puotam dā vies partrauks.*

RUBAVUOTI – plėšti, vogti, atimti: *ōbaga nieks narubavuo. I kon iš anuo atimsi.*

RUBAUNINKS – plėšikas: *nāktė napalik peiliu unt stāla. Atės rubauninks, grībs už peili i visus išpjaus.*

RUBULIŪTĪS – ritinėtis, vartytis: *parmeti muni par pėti, ali šiāp tāp išsirubuliuojau.*

RUI – (dalel.) ša, nutilkit: *vākā, rui, tievs mīgt, ka nabūtu nie krepšt.*

RUNĪTI – sunkiai 1) pjauti, riekti: *peilis unt vītas nājam, čiut dūnas atrunijau*; 2) eiti: *vuo, Petrōsi atrunī, pasitraukit, lėskit anā atsisiesti.*

RUNŽŪLĖ – rąžymasis: *runžūlė lauža, nieks napagniauža* (fraz.).

RUKŠMĪŽI – jaustukas, vartojamas kaip emocinis sušukimas: *Vuo tu rukšmīži, kāp tau pasėseki.*

RUODA – kalba: *su tuokiu puonu trumpa ruoda.*

RUODLĪVA – šneki, turinti daug kalbos: jau tuoki ana ruodlīva, vuo mon čiesa nabie klausītīs.

RUODAVUOTĪS – kalbėtis: *sieskės, ka užejė, pasiruodavuosma, juk na kuožna dīna.*

RUODAVUOTI – patarti, nurodyti, tartis:

(Nukelta į 76 p.)

*vākā naturietū kištīs, ka tievā ruodavuojās.*

RUOMIKS – išpjaunantis patinų sėklides.

RUOMĪTI – išpjauti patinų sėklides: *jau čiesas paršelius ruomīti, keturiū nedieliu pats tas.*

RUOPŠTI – kasti bulves: *pamažu ruopštu vīna. Ali kuol visas nuruopšu, juk rėk patė išpīliuoti.*

RUPIEKA – rupūžė (keiksm.): *aš tau, rupieka, paruodīsu.*

RUŠIUOTI – liesti, judinti: *juk sakiau, ka narušiuok, vuo najīškinti nagū nakėšis.*

RŪGLA – labai smulkus, lyg rūkas lietus: *musiet i naišauš par dīna, tuoki rūgla i tvīluos.*

RŪGLĪTI – lyti labai smulkiais lašeliais: i *viel rūglī, ruods jau bōva pašvīsiejin.*

RŪGUOTI – priekaištauti: *baisė rūguoju, ka tuoki fielinga karvi mon pārdavi.*

RŪPIS – žemės kaupas, po kuriuo bulvės laikomos: *supīliem bolbis i rūpi, kaiž a napašals. Gal dā reikietu par vīna luopeta žėmis užmėsti.*

RUPŪŽINIETI – rinkti kažką smulkaus: *špuokā vėsas vīšnis baig nurupūžiūti.*

RUPŪŽIŪTI – vargti su smulkiais daiktais; *čiupinėtis: bolbis šīmet smolkis, tā kuol prīskutu, rupūžiūju, rupūžiūju posi dīnuos.*

RUPŪŽIŪTI, RUPŪŽIŪTĪS – keikti, keiktis: *kuo čia dabā rupūžiūjatīs, gerūju akis išsikabinkit, jie tuoks reikals.*

RŪTA – įstiklinto lango dalis: *vies išdauži vīna rūta.*

RŪŽAVUOTI – pykti, priekaištauti: *nešk, atidūk, paskiau dā rūžavuos lig ōmžiaus gāla.*

**S**

SALIEGERIS – rėmuo: *musiet sėlki nakuoki bōva, saliegerė kīln i kīln.*

SAMADRĪLIUS – naminė degtinė: *išvāra tuoki samadrīliu, ka nusitručīti gali išgieris.*

SANDALIETS – sandalas: nupirkau mergelkā sāndalietus.

SARVUOLĀ – kūno skysčiai: *kuoji niekap naužgīn, vis dā sarvuolā vārv.*

SAUSGILA – sausa pilvo gėla, be viduriavimo: *kaižkuo sausgila tāp skaudė suk pėlva, ėnu kūmpara išgersu, gal pamāčīs.*

SIENIUKS – prieangis: *išnešk kaliuošius i sieniōka, dabā vādaluojās puo kuoju.*

SENBIZDA – senis: *ka aš ėčiau už tuoki senbizdas.*

SILKIŪTI – valgyti silkę: *tīk sėlkis pripirkau, galiesma ciela nedieli silkiūti.*

SINTI – dusulys, astma: *metā septinti, kap turu sinti* (iš dainuškos).

SINTININKS – sergantis dusuliu: *sėnis i sīntininks, nieka nabgal dirbti.*

SKADĀ – laiptai: *nanubildiek tumsuo nu skādu.*

SKALOMBĪTI – skleisti gandus, skambinti, garsinti apkalbas: *vėsa suoda apskalōmbīji.*

SKANULIŪTI – varvinti seilę, labai trokšti ko nors: *skānuliū tuo vaiki, ali tas nie i ton posi naveiz.*

SKARŪČIUOTĪS – dejuoti, guostis: *skarūčiuojas kap višta kiaušėni padiejus.*

SKARŽĪTI(-S)– skųsti (s): *bėški kas, i lek skāržītīs māmā.*

SKĀTIERTI (SKUOTERTI)– staltiesė: *aš dā turu kelis numinis skuotertis.*

SKELIAUDRĖKI – skiltelė, skiedrelė: *atsipjuoviau lašiniū skeliaudrėki.*

SKINDINĪS – skenduolis, skęstantysis: *skindinīs ir i brėtva kabėnas.*

SKINSTGRUOBĖ – plonosios žarnos: *nasivalkiuok naktimis, dā kas skinstgruobius palės* (t. y. užpuls su peiliu, paleis žarnas).

SKIVĪTĀ – skiautės, draiskanos: *iš marškiniū vīni skivītā balėka.*

SKLĪDARŪTI – eiti: *kōr dabā sklīdarūji?*

SKLONSTIS – skląstis: *tāva kuoji ka(p) pekluos sklōnstis, visi bātā par maži a par siauri.*

SKREBINTI – kepinti, skrudinti: *spirgiukus bėški daugiau paskrėbink, skanesni būs.*

SKREITS – sterblė: *laikīk skreita, vuobūlōku dūsu; maži vākā skreita drāska, vuo dideli šėrdi.*

SKINSTS; SKINSTĖ – skystas, skysčiai: *skinsta putra šeimīnas nagauda; skinsču pasriebis ilgā natrauksi, paslābsi.*

SKRĪTS – ratlankis (dviračio): *unt akminōka patruopījau, bėški skrīta sūlinkiau.*

SKRUMBĪTI – smulkinti: *paskrumbīk pagaliōku, vuo aš ugnėki užkōrsu, truoba apšils.*

SKRUMNS – mažas, menkas: *skrumns gėmi, ali užaugs kap nuors.*

SKRUMNĖ – taupiai, po nedaug: *šīna skrumnė baturu, kaiži a bauztėksu lig pavāsari.*

SKRUMNIETI, SKRUMNAVUOTI – gailėti, šykštėti, taupyti: *unt valgi nie kuo skrumnieti.*

SKURLA – nugeibėlis: *tas skurla naaug nie*

*dīna, nie nākti. Pardūčiau, ali kon už tuoki gausi.*

SKŪPĪTIELIS – šykštuolis: *nabūk tuoks skūpītielis, dūk atsikonsti.*

SKŪPOMS – šykštumas: *ali tu turiek tuoki skūpōma. Pagātavs konsni iš burnuos ištraukti.*

SKŪPS – šykštus: *skūps i už kapeika užmėris* (frz.).

SKŪPIETI – šykštėti: *jie naskūpiesi, i naturiesi, ali ka par daug, tā virš nāmieras.*

SNIEDŪNI – užkandis prieš pusryčius: *ōnksti kielin, žmuonis išalks, rėk sniedūnis nunėšti.*

SMAGSTĪTĪS – *nerimti: šėrdis kaižkuo smāgstuos, ka naatsitėktu kas.*

SMALČIUS – lydyti kiaulienos taukai: *liūb tėpsma smālčiu un(t) dūnas, dā drōskas užsibarstīsem i rīsem, ka žundā plīš, vuo dabā vākams nie atsispīris naisiūlīsi.*

SMALĪTI – rūkyti, dūmyti: *prismālina vėsa truoba, pīpki iš dontū nakrimt.*

SMALIETI (PRISMALIETI) – prirūkti, prisikaupti suodžių: *pėčius prismalieji, visus dūmus muš atgal.*

SMARKAVUOTI – dėtis stipriam, labai stengtis, skubėti: *čīst nabtōr sīluos, bi tik smarkavuo kap jauns.*

SMURGIUOTĪS – 1) verkti, verkšlenti: *nie kuo čia smurgiuotīs diel tuoki nieka*; 2) blogai dirbti: *tāp pasismurgiuoti kuožnas durnius gal, ali tu truopne padirbk.*

SMORGI – snarglė, nevykėlė, neišmanėlė: *i tu kap smōrgi Vuorelāti iš Pāspaudkalni* (NB – gyvenanti Spaudos kalno pakalnėje).

SNUOPINIETI – žioplinėti: *vėštas snuopinie puo lauka, ilgā līs.*

SNUOPI – žioplė: *kuo čia snuopinieji kap snuopi; al' ėk ėk, snuopi tu a snuopi.*

SMARSAS – prieskoniai, kvapas: *taukū nabturu nie smarsa; Bėški pīnōka īpilsu diel smarsa.*

SMARVI – 1) jėga, stiprumas: *al' nasakīk du sīkius, dā turu smarvis*; 2) dvokas, kvapas: *tuoki smarvi čiut dvāsis naužtrauki.*

SMAUGULIŪTI – nenorom, retai ką nors daryti: *visū piningū nadūk unt sīki, smauguliūk po bėški; vėštas dā smauguliū, kartas rōndu vīna kėta kiaušėni.*

SMUOKS – kvapas, skonis: *pasklės jazminā skāni smuoka (iš dainos); nabturu smuoka, bi trūktū bėški druskėkis.*

SMUOŽĪTI, SUSMUOŽĪTI – ragauti, sudėti prieskonius: *tu muoki viedarus gerā susmuožīti.*

SONSUKA – posūkis: *par sonsuka čiut nu vežėma su visu šīnu nanūliekiau, tāp staigė arklius užplieši.*

SONTAPA – santapa: labai nevikri, nevykusi moteriškė, sugniužusi, lyg iš molio sutapnota: *apsižānīk tuoki sontapa, tā kor anon diesi?*

SPACIERIUS – pasivaikščiojimas, bastymasis: *a viel i spācieriu trauki?*

SPACIERŪTI – vaikščioti, bastytis.

SPAKAINS(-I) – ramus, rami: *spakaini karvėki, gali puo pėlva atsigōlis milžti.*

SPAKAJĪTĪS – rimti, ramintis: *spakājīkis nuors bėški, kas čia par durnoms užėji.*

SPAKNUOTI – vaikščiuoti pirštų galiukais: *spaknuo kap jierātis* (t. y. ėriukas).

SPRAKČIUOTI – kaukšėti kulniukais, guviai eiti: *ve, kuoki mōndri, ėn, sprakčiuo – rūra rukčiuo.*

SPASABS – išsigelbėjimas: *liūb sakīs, ka nu kāra i māra nie spāsaba.*

SPRĖČĪTĪS – priešintis, ginčytis: *sprėčīkis kīk valiuoji, ali kas žadieta, būs ka(p) padieta.*

SPRINDŽĪNA – spyruoklė: *je, jauns ėn kap un(t) sprindžīnu, vuo sens čiut kuojis pāvelki.*

SPRINKLIETI – kosėti, springti: *kuo sprinklieji, a sausas konsnis gerkli plieš?*

SPĪTLĪS, SPĪTLIUS – spiečius: *jie spītlius par rugīna lek, ginkės, vuo jie par bulbīna – ākminiu pavarīk.*

SPĖTRAS(-A) – aklas, blogai matantis; akla, blogai matanti: *a spėtras gal kėli paruodīti?*

SPĖTRI – akloji, blogai matančioji: *ta mona spėtri akis nieka nabiveiz, siūla sunkė baīveru.*

SPITRIUOTI – stengtis įžiūrėti: *pruo longa nabīspitriuojau, ka tu atėni.*

SPRINKLIETI – kosėti, springti: *kon itraukė i gerkli, ka sprinklieji*?

SPRINDŽINA – spyruoklė: *musiet laikruodāti būsu parsukis, a nabūs sprindžāna nutrūkusi.*

SPRUDULIŪTI – 1) slidinėti: *nasučiupinieju ādatas, sprudulių tar(p) pirštu*; 2) ištrūkti, išsisukti: *ka supūli visi kap šeškā, čiut i(š)sispruduliavau.*

SPRUOGILA – kibirkštis: *iš eglėniu pagaliū daug spruogilu lāksta.*

SPRONGULIŪTI – nenorom valgyti, vangiai ėsti: *nieka nabjied, sprōnguliū kap su atbulās duntiem, jie nuori, krušk su mītu par ōntra gāla.*

SPONKA – sąsaga, spaudė: *sponkas apatėki iš-*

(Nukelta į 78 p.)

*trūka, runkuovi klėdarū kap sūrmaišis.*

SPUOTKA – palikimas, ligonio prieš mirtį dovanoti daiktai: *čia mon kap spuotkus palėka.*

SPUOTKIUKS – lėkštutė: *svīsta gnībōka padieji unt spuotkiōka, jie nuori, tarškink kap gōndras.*

STALAUNĪNKS – valgytojas, samdinys, darbininkas: *a stalaunīnks esi, ka lauki padūdams? Padieta unt stāla i jiesk.*

STALAVĖNIS – stalui skirtas, stalo įrankis (dažniausiai peilis): *su stalaviniu dūnas naatpjausi.*

STANAVĪTĪS, PASISTANAVĪTI – stengtis, pasistengti: *kėta sīki daugiau pasistanāvīk.*

STANIKS – liemenukas: *seniau muotrikšas juokiū stanikū nanešiuoji, nažutkas liūb apsivėlks.*

STATĪTĪS – didžiuotis, pasikelti: *en išsistāčiusi, nuosis nie su karti nadagausi.*

STAVUOTI – pakęsti, iškęsti: *nagaliu stavuoti iš pasiutėma.*

STIBINS – staibis, rankos dilbis: *stibīnus nusiplauk.*

STĖČAS, STĖČI – užsispyrėlis, užsispyrėlė: *vuot stėči karvi, niekam kitam pīna naišdūd, tik munī.*

STIČĪTI – priešgyniauti, nenusileisti: *stičī kap varlie prīš dālgi.*

STEGERĪS, STEGERĒ – stagaras, stagarai: *vėsas bolbis vabalā nujiedi, vīni stegerē, nabibūs kuo kāsti.*

STRIKTS – velnias, biesas: *a strikts tavi čia i ūžneši?*

STILGIETĪS – stengtis, dėti jėgas: *nasistilgiek, vis tīk navaliuosi.*

STĪRININKS – vestuvininkas be poros: *i puoras navadėna, vuo i stīrininkus nėsu.*

STRADŪRA – rūsčios minos, paniuręs: *kam čia mon tor riepsuoti tuoki stradūra, tėnī (teeinie) kur nuor. Truobuos kōmps pasivalīs.*

STRAJĪTI, STRAJĪTĪS – puošti, puoštis: *strājīkis, strājīkis, ali pelieda už tavi strajnėsni.*

STRAINI – puošni: *straini panėli, ali plika subinėli.*

STRAINIUŠKA – puošni, puošeiva.

STRAMŪŽĪTI – drausminti, tramdyti: *arklius tāp sustramužīji, ka nie vuotāga nareikieji, ėji su vieju.*

STRUBUČĪTI – skubinti, raginti: muni strubūčīji, vuo pats nājudi.

STRĪKINA – soti, visko turinti: *nieka nabsiūlīk, esu strīkina lig snāpa.*

STRIKTS – nalabasis, velnias: *nu kor tas strikts viel išsivėlka?*

STRUBULIŪTI – trypinėti, painiotis po kojomis: *veršoks jau strubuliū aplie karvėki.*

STRULNĪTI – šikti.

STRUNGĀ – pakinktų dalis: *nadaužīk strungū, i na tū struoku sudėls* (fraz.).

STRUOKS – skuba, išgąstis: *tuoki turiejau struoka, ka vėsas utielis i blōsas apšāla.*

STUORLŪPA – storų lūpų žmogus: *ali ėk sau, su tuokiu stuorlūpa nasibučiūčiau, lūpas kap sōbini.*

STRUOŠĪTĪS – skubėti: n*ie kuo struošītīs, i na tū struoku dūši iš kūna išės.*

STOMBIS, STOMBRĖ – stiebai: *bōlbis i stōmbrius išėji, musiet par daug miešla ūžvertiem.*

STOKIS – gabalas, augumas, stambus žmogus: *tuokiam stokiū rėk geruos pajiedėnis.*

SUBIEKCĪJI – lakstymas, skubi ruoša: p*rīš vesėli i par pāgraba i daug subiekcījis.*

STUORAŠĖKNI – plačiu užpakaliu moteris.

SUBINKĪLI – siauromis strėnomis: *subinkīli karvi niekam natink.*

SUBINŪTĪS – čiupinėtis, gaišti laiką: i *rīkmetīs išauš, kuol i(š)sisubinūsi. A nagali paskubieti?*

SUBINGALVI(-IS) – negabis, blogos atminties: *nabuvau subingalvi. Baisė nuoriejau muokītīs, ali nabōva kāp.*

SUBINŠLŪSTA – palaižūnas, pataikūnas: *jau tuoks subinšlūsta, pagātavs ba muila i sōbini sulinsti.*

SUBINKAKTI – aukštos kaktos moteris, mergina.

SUBINVAŽA – eiti pėstute (subinę vežti): *musiet i viel subīnvaža i ātpuskus plazdiesu.*

SUGRUOBTS, SUGRUOBTA – ligos nuvargintas, -a, sublogęs, -usi: *ilgā nablapuos, bāisė ī liguos sugruobts.*

SUGURMULIŪTI – suglamžyti, subrukti: *susigūrmuliavā marškinius, tā dabā vėlkis kap iš gerklies ištrauktus.*

SUGUONĪTI – sužaloti, sugadinti: *tuoki grāži mėdi suguonījė, a naīškada?*

SUOPI – gėla, opumas (jautrumas skausmui): *Na tuoki dėdeli suopi, kuo čia altaravuojīs?*

SUSIGRUOBSTĪTI – susigaudyti, susiprotėti: *iš tuo dėdeli struoka nabsusigruobstau, kon badarīti.*

SUKĖMBRIS – sustiręs, neju*drus: ronkas sukimbrusis, nie pirštu nasūlenku; kaižkuo veršuks*

*tuoks sukimbris, nie pri karvis nėn.*

SUNDUKS – lagaminas: *sundōka puo luova pakišk, i giliau pastumk, ka nakliūtu.*

SONSUKA – 1) susiraukęs, susisukęs: *a mislīji ka bėji kas tuoki sonsukas*; 2) posūkis: *naliek tāp grėtā par sonsuka, pritūriek arklius, vuo mumis išmiečiuosi.*

SONTAPA – ištiža: *geriau akiečis i truoba isinėšu, na kon tuoki sontapa isilėsu.*

SULAMINTI – sulamdyti, sulaužyti: *daviau dvėrati pavažiūti, i sulamėna, rats i aštūnki susėmeti.*

SULPIETI – čiulpti: *tie saldaini, pasulpiek.*

SULPIETĪS – aikčioti, sulpsieti iš skausmo: *tik bėški piršta isipjuovė, vuo sulpiejīs kap rōnkas natėkis.*

SUKLIUOKTI – sublogti, turėti tuščią pilvą.

SUKLIUOKUSI – iš alkio sukritusiais šonais, nepriėdusi: *ganīkla pilka kap kolnis, karvi parėn parkliuokusi, pīns čīst i ragus sulinda.*

SUSIBRITKĪTI – pasišlykštėti: *susibrītkījau gerti iš tuoki krūzāti.*

SUSIGADĪTI – 1) praversti: *namesk lauku, dā susigādīs*; 2) susitaikyti: *kuoc unt didžiūju švėnčiu rėk susigādīti.*

SUSISTUOBŪTI – nusistovėti, sunormalėti: *sveikata bėški susistuobāva.*

SUŠLIOTUSI – sutižusi, dvokianti (apie moterį), sušutusi prakaite: *nagali siedieti šalip tuokiuos sušliōtusis, nuosi rīt.*

SUVISAM – visiškai: *nu je, imk i suvisām unt alūžnas pasidiek.*

SŪKORNIS – sūkurys (plaukų ar vandens): *gerā susišukūk, sūkōrni plaukā stati stuov; Vakā, ežeri nėkit maudītīs pri akminū, tėn sūkōrnis gal itraukti.*

SŪTRAUKA – nedidelis, ligotas, susitraukęs žmogus ar gyvulys. Kartais pasakomas kaip keiksmas.

SŪŽLIUGINI – dvokianti, sužliugusi, stora (moteris): *tuokė sūžliuginė vāsara tik sklepi vīta.*

SUŽMEGTI – sukristi (duona): *dūna sužmėga, par mažā pėčiu ikūrenau, vuo gal miltā bluogi bōva.*

SUŽNIOGTI – susmukti (apie žmogų): *jie mušīs, nagluostīk, līk iš kairies, ka i sužniōgtu.*

SUTRIVAŽĪTI – sutrikdyti, sutrukdyti: *vuo, i sutrivāžījė muni, mislījau ka nieks namāta.*

SVATIETI – svaičioti, niekus kalbėti: *nasvātiek, išsimīguok bint sīki.*

SVIEBELĖ – degtukai: *sviebeliu nabrōndu. Mun ruoduos, dā turiejau krebėki.*

SVĖMPTI – skaudėti, mausti: *ka pasiota donti svėmpti, nabžinau, kon badieti.*

SVETAUNA – mėgstanti svečiuotis, nepasėdinti namuose: v*uot svetauna buoba, vėsa suoda su naujīnuom apėn.*

SVETIMTĪKA – savanaudė, svetimo tykanti: *nabūk svetimtīka: sāva napalėsk, al(i) i kėta natīkuok.*

**Š**

ŠABŪTI – linguoti galvą, lankstytis: *a nanusiedi? Kuo čia šabūji kap žīds prīš pėčiu?*

ŠAKUOČKA – kapoklė s formos, su kotu: *aš kiauliems bolbis su šakuočka kapuoju, vuo kiti cielas dūd.*

ŠAKIUOTI – lyg prišikinėti; išdrabstyti, netvarkingai išmėtyti*: reikieji šīna i dėdelius kupsčius sudieti, vuo dabā prišakiuojuot po pīva, vies išvartīs i būs puo visakuo.*

ŠALBIERKA – švarkas, apsiaustas: *pasijimk šalbierka, vies kiaurā kuoš, dā paršalsi pōsplikis.*

ŠALUONS – ešelonas: *mūsu šaluons sustuoji Vingrījuo, tėn i ūžbaigiem kāra.*

ŠASTĪTĪS – išlaidauti, švaistytis: *gal šāstītīs, kuol iš tieva kišėnis jam.*

ŠIEMALS – didelės svarstyklės: *diek maišus unt šiemāla, visas bolbis i pasversma.*

ŠIENĪTI – geležimi pakalti rogių pavažas.

ŠIENĖKIS – kaustytom pavažom rogutės: *šienėkis lek nu kalna kap lėdžingas.*

ŠIEPA, ŠIEPUKS – spinta, spintelė: *padiek dūna i šiepōka, pėlis tėn naīlins.*

ŠIKALIŪTI – skubėti: *našikaliūk, juk sau dėrbi.*

ŠIKTSKĪLI – užpakalio anga: *prisiesk šiktskīli, vuo pelie ilins* (t. y. nešokinėk).

ŠIKT MIKT – pasimetimas kalbant, nebeturėjimas ką sakyti: *mondras mondras, vuo kap rėk – šikt mikt, šikt mikt i puo vėsa mondrōma.*

ŠIKINTI – laikyti veltėdį, neproduktyvų gyvulį: *šikinau karvi par žīma, misliau, ka vėsinti, vuo pasiruodi ka bergždi.*

ŠIKINĪNKS – lauko tualetas, būdelė.

ŠIKŪTKA – lauko tualetas, būdelė

ŠIKŪM BIZDUM – trypinėti, skubėti: *par vėsa dīna šikūm bizdum, i nie i kon paveizieti, čīst nieka napadėrbu.*

ŠIKŠNARŪRIS – labai šykštus: *pri tuo šikšnarūri duntū talkuo naišplėksi.*

ŠKARADNAS(-A) – priekabus, -i, greit su-

(Nukelta į 80 p.)

pykstanti(s): *škarādna žmuogaus geriau napraplieš-ti, vuo ka pasius, nie su kūm naužkimši.*

ŠKARADĪTĪS – nervintis, kelti triukšmą: *kuo čia škarādījīs, a šūds skīlies narōnd?*

ŠKUNDALS – skandalas: *kuo čia dabā diel šūda nieka tuoki škundāla sukielē?*

ŠKUNDALĪTĪS – bartis, kelti triukšmą: *škon-dālītīs aš nanuoru, ali sāva taukās kita sōbinis i na-tēpsu.*

ŠKUORBUTS – skorbutas: j*ied kap škuorbuts.*

ŠKVAPKI – bedantė: *vuo, jau išperdē duntōka. Dabā i tu būsi škvāpki, gausi plutas čiōlpti.*

ŠLADARS – šlitinuojantis (girtuoklis): *vei-ziek, a tik na tas šlādars tėn gol pri kapāliu.*

ŠLADARŪTI – šlitiniuoti: *kaiž a uns tuokiuo tumsuo paršlādarūs, gal reikiejē parvēsti, liktarna pasijiemis.*

ŠLAPGARĖ – garai, drėgmė nuo garų: *ka pri-sirenk šlapgariū, lungā aprasuo i nu palongiu vundū bieg; turu skōrli pakluoti.*

ŠLAPGARIŪTI – drėkti (apie kambarį): didžiuoji kombari našilduom, tā kāp duris pra-dāruom, tūjau šlapgariū privažiū.

ŠLAPIŪTI – drėgti: *truoba baisė šlapiū, jau vė-sas lōbas baig pajūdūti, i grindis išpūs; kuoji dā bėški šlapiū, ali jau šāšas dėdas, gal i sugīs.*

ŠLERNUOTI – vaikščioti su smukčiojančiu apavu: *i kaliuošius isispīris gali šlernuoti puo kīma, vis kuoji nabasa.*

ŠLIAUPS – vidinė pripučiama dviračio padan-ga: *šliaupa pradūriau, rėk luopa dieti.*

ŠLIBŽDAVUOTI – 1) kalbėti vos krutinant lūpas: *kōn čia šlibždavuoji, a puoterius kalbi?* 2) skaityti skiemenimis: *du skīrius tābaigiau, bėški pa-šlibždavuoju, vuo daugiau nēn*; 3) skaičiuoti: *uns skaitīti namuok, ali piningus sušlibždavuo.*

ŠLIUČKENTI – trinti, nešioti (drabužius): *runkuovis palėka nušliučkentas, blizg.*

ŠLIUČKĖKI – pastumdėlė, nevikri: *tuoki šliu-čkėki, ali dirb gerā.*

Šliūka – apsileidėlė, nešvari: *kiauli švarėsni kap ta šliūka.*

ŠMADARS – judrus vaikas: *kuo čia šmādarūji kap šmādars.*

ŠMADARŪTI – 1) šmėžuoti prieš akis: *karvi su ūdega šmādarū, dūd i akis*; 2) skubiai, nevyku-siai dirbti: *jie tāp šmādarūsi, ōntra sīki dėrbsi.*

ŠMADARAI, ŠMADARAI – (ištikt.): *anā niekada nie čiesa, viskon tik šmadarai šmadarai, ap-miečiuo didžiūsius darbus, vuo par mažūsius parlip.*

ŠMIRGELIS – tekėlas, galąstuvas: *nalīnsk pri šmirgeli, dā pirštus nusivarīsi.*

ŠMIRGELIŪTI – tekinti, galąsti: *še peili, paš-mirgeliūk bėški.*

ŠMIRKŠTĪNI – trykštanti srovė, fontanas: *ka ronka parsipjuovi, kraus kap šmirkštīni dāvi.*

ŠMIRĪTI – 1) greitai važiuoti: *geru keliu ba-pėga šmīrīti*; 2) suduoti, traukti botagu: *aš tik suš-mīrījau arkliams par šuonus i pasiledau unt numū*; 3) tepti šmyru: *rātā cīp, bėški pašmīrīsu.*

ŠMIRS – ratų tepalas.

ŠMIRINS – tepaluotas: *palikau šmīrins kap veľns, dūk karšta vōndens nusikašērīti.*

ŠMOLS – beragis, -ė: *je, velniū ī visuokiū – i ragūtu, i šmulū.*

ŠMOTKIS – drabužiai (niekin.): *mēskit šmut-kis i krūva i gīvenket.*

ŠMULA – plikakaktė, aukštos kaktos: *nasusi-tėm(p)k plaukū, i tāp kakta šmula kap kōlnis.*

ŠMUOTS – 1) daug: *šmuots mētu praėji*; 2) ga-balas: *tik veiz, kuoki dūnas šmuota atkėši*; 3) vieta: *ruods, prausės prausės, vuo paveiziek – snōkis šmuo-tās mōrzins.*

ŠMUORS – ruožas: *mīžė šmuorās suguldīti, jie šiauda parlauži, nabatsikels.*

ŠIULENTI – trinti, kasyti, glostyti: *beni skaust ronka, ka šiuleni? Paseiliuok ton vīta i pašiulenk, mažiau nīžies.*

ŠIULŠINTĪS – kasytis, trintis: *jie nōgara nīžt, i pėču pasišiulšink.*

ŠLŪTI – valgyti: *kon padiejē unt stāla, ton šlav i savi.*

ŠONDĪTĪS – bartis, užgaulioti: *kāp tik susi-tink dvi buobas, jau i šondījės. Palėd visus velnius nu linciūga.*

ŠONŠLAVAS – sąšlavos: *navarīk šōnšlavu i pa-kompis.*

ŠPALIERIUS – medžiais apsodintas kelias į dvarą, sodybą: *mačiau, jau parėn pruo špālieriu.*

ŠPARS – smidras: *nuliek pri muočiōtis, anuos špārs dėdelis, paskink kelis šakikis.*

ŠPIEKĖ – stipinai (dviračio): *palauk, špiekius bėški suveršu, ve, kāp klib.*

ŠPĖLGA – smeigtukas (plaukų): *susismeik špėlgas, baig iš plaukū išslīnsti.*

ŠPIKULA – akiniai: *a nie su špikulās naīspitriuoji?*

ŠPINGALIETS – neužauga: *gaidātis tuoks špingaliets, vuo čeršk prīšās kap sėnis.*

ŠPUOKĖNI, ŠPUOKS – inkilas, varnėnas: *pri mūsu špuokėnis jau špuokiukā parlieki.*

ŠPUOSAS – išdaiga, juokas: *uns ba špuosu nagal.*

ŠPUOSININKS(-Ė) – išdaigininkas(-ė).

ŠRŪBS – varžtas: *musiet tau galvuo šrūbs atsisōka.*

ŠRŪBŪTI – sukti varžtą, veržti: *gerā prišrūbūk, ka tekėnis nanuliektu.*

ŠTONČKA – kaspinas: *susirišk štončka, matā, ka i(š)silėda.*

ŠTRĖKIS – neilgas virvagalis: *vīrā kap štrikė, kelnis prisišiken* (erzinimas, juokavimas).

ŠTALPNUS – talpus: *pinigėni štālpni, ali ka piningū nie.*

ŠTALPNĖ – talpiai: *sieskities štālpnė, ka i kitīms vītas lėktu.*

ŠTAPS – stabdis: *dvėrati štaps nutrūka i diejau i rāva.*

ŠTAPŪTI – stabdyti: *a biesas apstuoji, štapūk, vuo nulieksma i rāva.*

ŠTELVUOGI – ilga voga, kabinama jungiant du arklius prie akėčių, plūgo, kt.

ŠTIMŪTI – gyvuoti, laikytis: *nu, tā kāp štimūji? Štimūk štimūk, i tin mūsu nieks nalauk, spiesma i ba struoka.*

ŠTĪVS(-A) – 1) stangrus, nelankstus: *kuoji štīva palėka*; 2) tiesus: *tuoks štīvs vaikis kap lindri.*

ŠTĪVĖ – tiesiai, tvirtai: *vāks galvėki jau štīvė nūtūr.*

ŠTUNČKŪTI – puošti (mergaitę), rišti kaspinus: *kap ėsi i muokīkla, plaukus suštunčkūsu.*

ŠŪDNIEKIS – niekalas: *aš tuoki šūdnieki nie rādusi najimčiau.*

ŠŪKSNĖ – čia šuoliai: *ka tāp prilīn, žuolis darži aug šūksnės, navaliuoju ravieti.*

ŠUMNUS(-I) – puikus, puošnus: *kap apsižānīs, visi šūmnumā išlakstīs.*

ŠUNDĪTĪS – bartis, svaidytis žodžiais: *ka išėni i tālka, i bint su kūm pasišōndīti.*

ŠUTULS – judrus: *tuoks šutuls munī napatink, nie pasišnekiesi, nie pasitarsi.*

ŠVAMALIS – netikėlis, mažvaikis: *nu ciels švāmalis, žadieji mon arklius dūti, vuo mačiau Tėsius šīna vež.*

ŠVĖNI – 1) kiaulė: *ton švėni jau reikietu unt šuona guldīti*; 2) nedora moteriškė: *su tuoki švini naprasidiek.*

ŠVINTNAVALGA – mažai valgantis žmogus (iron.): *švintnavālga, kur važiūji? Valgau valgau, ka šeimīnėli namāta* ( iš pasakos).

ŠVĪTRAUTI – puikuotis: *mačiau, ka puo ātlaidus švītravā, galva išrītusi, kas par aš – štiš, liek, naužgauk.*

**T**

TABALS – netolygus sukimasis, blaškymasis: *muni ėnunt i tābala miečiuo.*

TABALŪTI – eiti: *nu tā aš jau tābalūsu. Ėnu bėški unksčiau, nuoru unt sumuos paspieti.*

TAKSAVUOTI – išparduoti, švaistyti: *matā, tievā tīk taupi, tīk žiūrieji, vuo tas viskon baig ištaksavuoti.*

TAPŪŽIUOTI – tapnoti (negrabiai dirbti): *par vākara vīna pōnčeka nutapūžiuoju.*

TARABANĪTI(S) – tempti, nešti, varyti: *tarabānīkis mon iš akiū, ka daugiau namatīčiau.*

TARTUOKS – lentpjūvė: *rītuo važiūsu i tartuoka.*

TAŠILNĪ – tegu šyla: *užkurk ugniki, tašilnī truoba.*

TATĪTI – greitai eiti, bėgti: *vuo ka nutātīji par dėrva – kap zōikis.*

TAVUORČIUS – pabrolys: *mōna vesėlie uns bōva tavuorčius, vuo jau senė puo žėmis.*

TAVORČĪSTI – bičiulystė: *galietum ėti su munim puo tavuorčīstis, mon vīnā nubuodė.*

TELEŽIŪTI – nenoriai valgyti: *nie valga, nie kōn, tik telėžiū apsižiuojis.*

TERLĪČI – terlionė, terliojimasis: *tāp čiesa naturu, vuo užsijėmiau kōgeli kėpti. Terlīči i daugiau nieka.*

TERLIŪZAS – stambus, riebuilis: *vuo, kuoki terliūza užaugėna, ali ka kitīms vākā tap grėtā i aug.*

TIEŠĪTĪS – guostis, juoktis, tyčiotis, džiaugtis: *nasitiešīk iš kėta bieduos, gal i tau tāp atsitėkti.*

TINTALŪTI – kalbėti, suptis: *īrėšu daržinie lingīni i galiesit tintalūti.*

TINSUOKLIS – nutįsėlis: *kap ėni par mėška, visuokī tinsuoklė par akis brauka.*

TIMBURKA – mezgimo vąšelis: *mon tievuks*

(Nukelta į 82 p.)

*bōva medini timbūrka padėrbis, vuo juk tada pirktėniu i nagaliejė gauti.*

TRAKNUS – didelis, stiprus: *kuoks trāknus arklīs, vīns gal dvikinki vežėma traukti.*

TRANTS – niekam tikęs, prastas: *kuoki čia dabā trānta parvilkā, a dā mažā kīmi tuokiū šūdu miečiuojas.*

TRASIUOTI – valkiotis, vaikščioti: *a mislīji vėsa gīvėnima i trasiuosi.*

TRATINTI – 1) duoti ką nors: *jims tau kas i patrātins, gatavās atkiš*; 2) viduriuoti: *trātin ka sōbini plišt.*

TRAUKŠLĖ – meldai: *karvi isėbred i pjauni, prisijied traukšliu, saidriu i parlingū pilva velkina.*

TREPNAS – kaltas, susitepęs, pažeidžiamas: jie esi kuoc bėški trėpnas, jau i baukštās.

TRIČI – ūpininkė: *mōna karvi ī baisi trėči, svėtims napamilši, naišdūd pīna.*

TRIVAŽĪTI – trukdyti, maišyti, trikdyti: *kūn tik atsisiedau pri stāla, vuo tu i sutrivāžījė. Dabā būs šūds su parsmauka.*

TRIVIRVIS – šykštus, pavydus: *uns vėsa omžiu bōva trivėrvis, vuo kon užgīvėna: puora lintū un(t) grāba.*

TRIVUOTI – kęsti, susilaikyti: *nagaliu zlāstiem trivuoti.*

TRĪDALS – skubrus, nekantrus, nerimtas.

TRĪDALINI, TRIDALNĪČI – skubri, nekantri, nerimta.

TRĪDALIŪTI – nekantrauti, skubėti

TRUNKA – balius, linksmybės: *nu vuo i puo trunka, i puo vėsa gatunka. Vuo ja tāp stanāvijuos* (t.y. ruošėsi).

TRUOPNAS – patikimas, tikras: *ī truopnas žmuogus.*

TRUOPĪTI – pataikyti: *patruopīji kap su šaukštu i kuoši.*

TRUOPNĖ – tikrai, tiksliai: *nagaliu truopnė prižadieti, kita dīna – kita naujīna.*

TRIESTI – išeiti, išsivilkti: *ištriesi kaižkor, nie numū barėk, ni nieka.*

TRUČĪZNA, TRUČĀ – nuodai: *rėk stāldi trōču padieti, žiorki širīt ka sprīgi iš kiauliu luovi.*

TRUČĪTI – nuodyti: *isipilk pīna, kīk čia gali su ta kvīnīni tručītīs.*

TRUOTS – nuostolis: *dėdeli truota apturiejau, ali kon padarīsi.*

TRUOTĪTI – prarasti, netekti: *jie bijė truotīti, tā siediek dontis unt lintīnas pasidiejis.*

TULNĪTI – čiulpti, gerti iš buteliuko(vaikas): *vāks vėsa pīna ištōlnīji.*

TUMIETI – (su)tirštėti (sriuba): *bėški tapatumiejī, skanėsni būs; putra sutumieji, kap kuoši kabinsma.*

TUMŽĪG – tuojau, tuo pačiu: *bėški lukteliek, tumžīg dā kiauliem īpelu i galiesma ėti i pīva.*

TUORPAS – durpės: *ba tuorpu nėn truobuos īšildīti.*

TUORPDIRVUONIS – dirvonas durpėms kloti: *rėk iš onksta užsijimti tuorpdirvuoni, kuol kas kits naūžtūpi.*

TUORPAS JIMTI – durpes kasti, ruošti jas: *kėta nedieli tuorpas jimsma, kuol visi darba i krūva nasuėji.*

TUORPĪNI – duobė, likusi durpes iškabinus: *vākā, nėkit pri tuorpīniu, varlie itrauks.*

TUŠTĪMS – paširdžiai: *ka i tuštīma patruopī, i dvāsi užtrauk.*

TŪBĀ – ypač kietai suvelti veltiniai: *apsiauk tūbus, juk i mėška važiūji, na kaliedininkus vėžti.*

TŪRAVUOTI – pritarti, antrinti (dainuojant): *aš vadžiuoti namuoku, vuo tūravuoti galiu.*

TŪRIETĪS, TŪRIETI – laikytis, susivaldyti, laikyti: *ka dā bėški, i būčiau nabištūriejis, tāp nagā panėža; jie nutvierė, tā i tūriek, nabipalėsk.*

TŪZINTI – vaikščioti (storai aprengtas): *apsiriedīk šiltā i galiesi tūzinti i kīma.*

TVATĪTI – 1) godžiai gerti: d*u pūdelačius ištvātījau*; 2) žįsti: *veršis karvi batvātījins*; 3) mušti: *ka nutvātīsu vīna sīki, žinuosi i rītuo.*

TVĪLUOTI – tylėti: *tvīluo kap kiauli i ausi mīžama.*

TVONKINTI – ilgai nemelžti karvės: n*apirk karvis iš torgaus, ātved ištvonkinta, tėšmini čiut āpžerg, vuo pīna nieka nadūs.*

TULŽTI – 1) vandenėti: *bolbis šīmet naskānis, patōlžusis, nasuverd, kap mōils*; 2) apsinešti, apsitraukti: *mienū tuoks aptōlžis, rītuo gal būti lītaus.*

**U, Ū**

ŪDRUOTI – tvinkti: *kiauli tāp gerā ūdruo, gal turies kelis parželukus.*

ŪDEGĖNI – vaišės paskerdus gyvulį ar jį pardavus.

UČĪTI – mokyti (neig.): anuo nie pats vel'ns nabišučīs.

UKNUOLIS – vinis arkliams kaustyti: *arkli patkava tābalū, musiet uknuoli pāmeti.*

ULŽIS; APSIULŽINTI – apsileidėlis, tinginys; aptingti, apkiausti: *čīst i ūlži pavirta, sied par dīnas pri pėčiaus, dā gerā, ka aš valgīti padūdu, vuo tāp muset i sudžiūtu kap rōpki.*

UNDARUOKS – sijonas: *kas nuor, tas i ilga undaruoka pasikel.*

UNKSTĖNĀS – labai anksti: *kuo tāp unkstėnās atsikielė? Tāp unkstėnās atsikieliau, vuo dabā mīgs jam kap pasiōtis.*

UNUORS – garbė, puikybė: *uns žmuogus ba unuora, supratlīvs, gali bieduo susišelpti.*

UNUORAVA – pilna puikybės, įžeidi: *kaiž kūdie ana tuoki unorava, nuosis nie su kuobiniu nadagausi.*

UPARA – išdidumas: *pri valdžiuos nagali ėti su ūpara, tik su pākara.*

UPJUORS – aitvaras: *ėn kap ūpjuors, nie bėški napasied* (vaikas labai išdykęs, neklaužada).

USLANS – suolas: *sieskės unt uslāna, sulink kuojis, stats dā kōn nuors pamalūsi.*

UŽDŪŠĖNIS – pamaldos už mirusį: *ėsu uždūšėniu u(ž)siprašīti.*

UŽROKTI – užtrūkti, pasibaigti: *užrōka i anam vėsas geruovis, nabsisklaidīs ka(p) puons.*

UŽKLIMPTI – uždaryti (duris)*: kāp tas duris ūžklimpė, adarīti nėn.*

UŽKLIMKIŪTI – užrakinti, gerai uždaryti: *naužmiršk dōriu užklimkiūti, vuo parėjin rāsma vīnas sīnas i lintīnas.*

UŽSIŠĖRDĪTI – labai užpykti, užkietinti širdį: *tāp užsišėrdīji, ka nie i pāgraba žadieji nėti.*

U(Ž)SIVIETRĪTI – užsikrėsti (žaizdą): *bėški taisidūriau, vuo ka užsivietrīji i lundūnis prisėmeti.*

UŽTEPTI – užduoti, suduoti: *baudūs baudūs, ali vīna sīki užtėpsu.*

UŽŠUOKS – durų stakta: *pasilėnk, vuo galva i užšuoka prasiskelsi.*

URKŠTĪNI – siaura, ankšta patalpa: *daržnie – ciela urkštīni, nie kur šīna dieti.*

UPJUORS – aitvaras, neklaužada, nesuvaldomas: *ėn kap upjuors, kuol kas strienas nulėnks.*

UKAZA – priekabė: *a kėli klausi, a ūkāzu īškā?*

UKAZLĪVS – ieškantis priekabių: *baisė ūkazlīvs bōva, kėba pri visū, kuol unt žmuogaus užėji.*

ŪKSČIUOTI – ūkauti: *kap ėsu pruo šāli, aš paūksčiuosu.*

UKATA – noras, troškimas: *pūliem visi su ūkata i pābingiem.*

UKATLĪVA – mėgstanti, noriai ko nors imasi: *jaunas buvuom baisė ūkatlīvas, i šuokius, gegužinis liūb lieksma i lieksma.*

UKATLĪVE – noriai, mielai: *ukatlīve prīžad, vuo kāp rėk i nie.*

UNT NAMATUŠKIU – iš akies: *nasverk, diek unt namatūškiu*; nematant: *tumsuo kėli nabmačiau, variau unt namatūškiu.*

UN(T) PUOMIETIS – mintinai: *i tu kap gaidīs – gīsti un(t) puomietis.*

URLĪJAVS – violetinis: *nuoriejau vilnas rudā nudažīti, vuo tāp urlījavā išėji, kur tuokis diesu.*

U(Ž)SIKVĖMPTI – užsikniaubti: n*aužsikvėmpk su alkūniem unt stāla, na puons esi.*

U(Ž)SIMILŽTI – užpykti, pasipūsti: *vuo, užsimīlža, dabā tris dīnas našnekies.*

UŽSINIKIŪTI – užsispirti: *ka liūb užsinikiūs, kuoc mīta krušk i sōbini, napajudies iš vītas.*

UŽSTUOVS – gynėjas: *mėnks užstuovs, jie pats pirmasis pabieg.*

UŽKULS – taukinė: *ōžkula gnībuks ī gerā, i bulbīni īmetu, unt bolbiu kartas ūžmetu.*

UŽPĪŠTI – užbezdėti: n*u i ūžpīšė kap šešks, nuosi gal nukelti.*

UŽSIRUOŽĪTI – žaizda užsirožijo, užsikrėtė, supūliavo: *tik bėški kuoji isidūriau, al' kāp užsiruožīji.*

UŽSTRAJĪTI – priversti, įsakyti: *liūb ka užstrājīs pāmuoti, iš puo luovas bijuosma išlinsti.*

UŽTŪRA – susilaikymas, susivaldymas: *musiet juokiuos užtūras nator, par dīna dešimt sīkiu už daržinies lāksta; A ba užtūras esi? Kon tik valgė i viel grumbās.*

UZDĖNI – specialios kamanos gyvuliui pririšti; apynasris karvei: *mas karvi turam unt uzdėnis raištīti, vuo kitāp vis pasilėd i pasilėd, linciūga nusitrauk.*

UŽJABJUONĪTI – užrikti, apkeikti: *ka gerā užjabjuonīji, dā bėški klausa, vuo tāp – a sakā, a šiki, anam tas pats.*

UŽGANIEDINTI – patenkinti, apdovanoti: *ōbagus užganiedinsu, ka pasimelstu.*

ŪŽMIGA – lėtai dirbantis, neišmanėlis: n*u kon turi tuokiam ūžmigā sakīti?*

UŽMĖRTI – tausoti, saugoti: *uns už kapeika užmėris, pagātavs par ėžera ėti.*

UŽPLIŪRĪTI – suduoti: *muotīnas mūši nabėji, ali ka tievs užpliūrītu, šėktu muolės.*

(Nukelta į 84 p.)

UŽSITĪSTI – užsiimti kokį nors didelį darbą: *užsitīsiau kap dōrni viedarus kẽpti.*

UŽSIVARINIETI – vienas kitam priekaištauti: *anuos užsivarinie, užsivarinie, visus griekus iškilnuo, vuo paskiau susipīkst i šnīpšt kap gīvātis.*

**V**

VADALŪTI(S) – mėtyti, dėvėti: *jau ka i(š) siskīri su buoba, tā i nusivādalūs kap sẽnas kelnis.*

VAJAVUOTĪS – nesutarti, kovoti tarpusavyje: *kīk sīkiu galiu su tavim vajavuotīs?*

VAJAKS – kovotojas, bendrininkas: *mōdu seni vajākā.*

VAKSAS – batų tepalas: *vāksas i unt lintīnėkis, pasisīk, tin i šepetīs turietu būti.*

VAKSŪTI – tepalu blizginti batus: *nusivaksūk batus, a su tuokės purvinās i ēsi?*

VAKSĪTI – barti: *vuo tā už kon čia muni tāp vāksīji?*

VAKSĪTĪS – bartis, koliotis: *ruods, nie kuo vāksītīs, ali ka līžōvis nanūkėnt.*

VAKTA – sargyba: *ka unt vāktas liūb išvarīs, šautuvus dūs.*

VAKTAVUOTI – saugoti, prižiūrėti: *tīk vaktavuojuom karvi, vuo nanusauguojuom – ganīkluo apsiveršiāva.*

VALDĪMIERS – valdovas: *atsirāda, matā, valdīmiers, pirmiau smōrga nusišlūstīk.*

VALĪ – pradėti: *tik viedra sutarškinu, i valī žvīgti (kiaulės).*

VALKAVUOTI – minkyti: *dūna rėk tīk valkavuoti, ka sīnas rasuoti pradietu* (frz.- kakta apsipiltų prakaitu).

VALKIUOTS – valkata: *vālkiuojas kap valkiuots, nieks nārūp.*

VALTABĪTI – valkioti, drengti: *gerūju drabōžiu navaltābīk kuožna dīna, parsiriedīk.*

VAPNA – skiedinys: *maišīk vāpna, maišīk, ka nasukītietu, paskiau nie su duntiem naigrauši.*

VAPNĪTI – plakti: *gerā išvāpnīk, ka nabūtu grumsliōku.*

VARAŽĪTI, VIRUOŽĪTI – burti, spėti ateitį (iš kortų): *bōva ciguoni užējus, varāžīji, gal i pasāki bėški teisībis.*

VARIJUOTS – neklaužada, pajotžarga: *a tuokiam varijuotū kon pasakīsi, jied širdi kap škuorbuts i vėskas; ēn kap varijuots.*

VARLUOŽIS – buožgalvis: *vārlis tāp kōrk, i šīmet būs daug varluožiu.*

VARLUOŽGALVIS – buožgalvis: *nasėmk vondens su varluožgalvės, karvi nagers.*

VARMAKUOJI – ilgom kojom: *kitam patink tuoki varmakuoji, munī nalabā.*

VARONGELIS – suktukas: *i linciūga varongeli naidieji, avis tāp susisoka, ka čiut napasismaugi.*

VARTALIUOTS – malūnsparnis: *ka mūsu tievā pamatītu tuokius vartaliuotus dungū, mislītu, ka veľns lek dūši pagavis.*

VAŠAC – tamsta: *tā kāp vāšac bagīveni?*

VAŠUOKLĖ – serbentai (tik ne juodieji): *jie nuori, nuvėk i suodna vašuokliu pasiskinti.*

VATŪPKA – vatinė, šimtasiūlė: *niekap nėn truobuos išildīti, su vatūpka pri pėčiaus dā gali kintieti.*

VAUKŠLIS – kaušelis, į kurį dedamas įdaras, arba išskobtas minkštimas: *iškabinā iš klėcka miesa, vuo dabā vīna vaukšli jiesi; pėlis bolbis išgrauži, vīni vaukšlė.*

VAZUOTĪS – valkiotis: *vāzuojas iš vīna kompa i kėta, darba nanusitver; tā kōr vāzuojės par dīna?*

VEPIZA – vėpla: *varīk šalin ton vėpiza, puotam dā bieduos būs.*

VIEPELIS – vėpla, išsiviepęs, nesugebantis dirbti, ištiža.

VERŠLŪPA – storalūpis, pavėpęs: *a tuoki veršlūpa vaiki baīsiveiziejė?*

VERŠPUTRI – skysta sriuba (iron.): *pramaišīsu vakarīnė kuokiuos veršputris, i pasriebsma.*

VERVIETI – šykštėti: *vervieji vervieji, ali atidavi, mislīji, ka užmiršau.*

VESELI – vestuvės: *musiet jau būs vesėli, anū ruoda ėn i smaruoda* (fraz.)

VESELIUOTĪS – linksmintis vestuvėse: *nie čiesa dvi nedielis veseliuotīs, puora dīnikiu i atlikta veselėki.*

VESELNINKĀ – vestuvių dalyviai: *dzingul dzingul vis aplinkū, pilna truoba vesėlninku* (iš dainuškos).

VESELNS – pavargęs, prisivaišinęs: *parėn veselns kap kātins iš muorčiaus.*

VIEČASIS – amžinasis, tau skirtasis vyras: *vuo kon žinuosi, gal tas vaikis i būs viečāsis.*

VINČIUS – tuoktuvės: *unt vinčiaus liūb su arklės važiūs.*

VINČIAVUOTI – tuokti: *dabā susivinčiavuo i ba bažnīčis, aľ tāp i tagīven.*

VINGRINIETI – bastytis: *kas tin puo laukus vingrinie? A na kuoks kalienčiuks?*

VIEPELIS – vėpla: *kuo čia spuoksā kap viepelis. Išsivīpis kap viepelis.*

VIES – jėga, stiprybė, vėjas: *vuo matā, dā turi vieji, du kreščius bolbiu pāneši.*

VIEDARĖNI – vėdarų kepimas ir valgymas: *kiauli pjuoviem, būs i viedarėni.*

VIEPŪTINĖ – pusnys: *pri stālda gāla tuokius viepūtinius sūneši, ka un stuoga gali užlėpti.*

VIGADA – patogumas: *na tāp iškada, kap navigada.*

VIGADĪTĪS – lepintis, naudotis malonumais: *pasivigādīk, kuol esi pas māma.*

VIDĖLČI – šakutė (stalo įrankis): *vidėlči nukrėta, atės ālkana muotriška.*

VĪNGALIS – storoji žarna: *viedarā jau būs iškėpin, imsu lauku, vingāli dā palėksu, uns ilgiau kep.*

VIDRĪTI – 1) vyti, ginti: *vidrīk ton šōni iš kīma*; 2) tempti: *kuoki pėli katie parvidrīji, vuos āpžerg.*

VIETĪTI – 1) vyti, ginti: *išvietīk vištas iš darža*; 2) valyti grūdus, beriant prieš vėją: *šindī gers vies, rėktū mīžius vietīti, ī daug žuoliū.*

VIKŪTKA, VĖKATS – lauko tualetas: *a matė, pri daržnies gāla vikūtka pasistāti; tuoki jauna, vuo smird kap vėkats, sāvis naapsigerb.*

VINDZĪKLA – rūkykla: *miesa jau baigies, vuo lašiniū vindzīkluo dā turu šmuotōka.*

VINDZĪTI – rūkyti mėsą: *pešk pešk ton sāva tabuoka, juk i vindzīta miesa ilgiau laikuos, kirminā nasėmet.*

VINIGRETS – mišrainė, dažniausiai taip vadinama burokėlių mišrainė su pupelėmis: *kabink vinigrėta, žalesū naturu – cibōliu laiškā dā par maži.*

VIRVIETI – 1) zirzti: *musiet vākū duntukā dīgst, virvieji vėsa nākti*; 2) prašyti(zirzti): *verv i verv, nabapsikintu, nunėšu ton skuola i atidūsu.*

VIRVŌNTS – suktukas, kuris leidžia gyvulio grandinei laisvai sukinėtis: *ba virvōnta avīs nagal rėšti, ana vis en i en pirmīn atgal, tūjau u(ž)sisōktu i pasismaugtu.*

VISUOTKĀ – sėklinės daržovės: *šīmet turu muorkiōku sieklu, matā, pernā buvau visuotku prisisvadėnusi.*

VIŠKĀ – antras aukštas, patalpa virš lubų: *unt vėšku mīžius supīliem, būs peliems darba.*

VITRIJUOLS – sieros rūgštis: *vel'ns na buoba, pārsiutusi gal tikrā su vitrijuolu akis išplikīti.*

VIŽLA – vėpla: *nu tu vīžla a vīžla. Su abiem runkuom jimk, jie su vīna naištūri.*

VILĪTI – kiaulei į nosį įverti vielą: *nieks nie, rėk kiaulis suvīlīti, knis, vėrt viskon, luovi dauža.*

VIPENA – šypsena (neig.): *ana i tuokiuos plačiuos vīpenas kap varlie.*

VUMPEZĪTI – amsėti: *šū mīguoti nalėda, pōsi naktīs vumpėzīji.*

VUODĪTI – kenkti: *padiejau peliems trōču, ali navuodī, rėks kātina īlėsti, gal pagaus.*

VUOGULNĖ – iš akies nustatyti kiekį, svorį: *bolbis pājiemi vuogulnė, nadiejuom nie unt šiemāla, mun dā geriau išėji.*

VUOGČIUOTI – vaginėti: *bėški dirbčiuok, bėški privuogčiuok – būsi baguots* (fraz.).

VUOŽAUTĪS – ožiuotis: *vuožaukis jie tāp nuori, vuo mas ėnam; kāp vuožė praės, parslinksi numī.*

VUOŽUOTI – paisyti, gerbti; liga – *dėdeli puoni, rėk anon vuožuoti; nie švintuos dīnuos navuožuo.*

**Z**

ZABIJUOKS – blogas, žiaurus žmogus: *su tuokiu zabijuoku bijuočiau gīventi, gal i užmōšti isiōtis.*

ZABUOVA –1) žaislas: *ka buvuom maži, pātis zabuova liūbam susirasem – nieks naliūb parkaliuos*; 2) menkas darbas: *jie nie truopni darba, i narėk, vuo zabuovuom nau(ž)sėjamu.*

ZAJUOPS – įnoris, blogas ūpas, pasiutimas: *ka užėn zājuops, nieks anam nāitiks.*

ZAGNATĪTI – loti (šuo), kalbėti: *kuo čia zagnātīji kap šū? Vėsa nākti šū zagnātīji, kaižkōn jōta.*

ZALATĪTI – girti: *zalātī ka(p) pasumdīta.*

ZALIECIUOTĪS – piršlauti, merginėti: *mōna kātins partrauki iš muorčiaus tuoks nusizalieciuojis.*

ZALIETA – piršlybos: *dabā i ba zālietu apsižānī, i šliūba nabrėk.*

ZAPALĖNI – plaučių uždegimas: *nu zapalėnis mėri.*

ZAPUOSTS – atsargos: *par žīma vėsas zapuosts kap su kuojuom suėn.*

ZAPASĪTI – taupyti, ruošti atsargas: *pasizapāsīk jūdā dīnā.*

ZARS – tuojau: *zārs i bolbkasis, visi darbā šīmet tāp ėn i krūva, kap nikumet.*

ZAUKSUOTI – žiopsoti, laukti: *dvi vālundas išzauksuojau, ali parejau nagāvus – munī nablėka.*

ZAVARŪKA – sumaištis, netvarka, pūga: *kuoki zavarūka lauki, dōngus su žemi maišuos.*

ZBITKA – išdaigos: *kuokū tik zbėtku nėsam pridirbin.*

ZBITKININKS – išdaigininkas.

(Nukelta į 86 p.)

ZGREBNAS – vikrus, greitas: *mōna pirštā nazgrebni, muzikōntu nabūčiau.*

ZGŪBĪTI – skriausti, nesigailėti: *karvi darža tap nuzgūbīji, ka jūda žėmi balėka, kuo nanujiedi, ton sumīni.*

ZIEMLEKS – kraštietis: *kariūminie buvuom du ziemlėkā.*

ZINZALIŪTI – niūniuoti: *aš dainiūti namuoku, kārtas pati sau zinzaliūju puo nuosi.*

ZINZAUTI – niūniuoti: *ėnu i zīnzaunu, vuo kam natink, tanaklausuos.*

ZLASTIS – pyktis: *jie zlastis jam, nėk, nagraži pavardie* (frazeolog).

ZLASTĪTĪS – pykti, niršti: *nu i kāp tu žmuogus gali nasizlāstīti, pats kaltūns kilsū iš pasiutėma.*

ZNAIMINTĪS – atsipažinti, pažinti: *paklīdau miški, ali paskūm pradiejau znaimintīs.*

ZOPI – sriuba, nuoviras: *liguoniū tuokiuos zōpis ātnešiau, tavālga, tastiprieji.*

ZORNĪTI – zyzti, verkšlenti, niekus kalbėti: n*azōrnīk, pasakiau ka niekur nėsi, i nėsi.*

ZUOMATS – bažnyčios arba kapinių tvora: *liūb susitėksma pri zuomāta i prastuoviesma tin par sōm*a.

ZUOVADA – šuoliais, greitai bėgti, eiti: *leki zuovada kap arklīs, aš nie postekini naspieju.*

ZUOVIESKĀ – vyriai: *rėk i duris naujus zuovieskus idieti.*

ZVANĪTI – skambinti varpais: *jau sumā zvānī; kaiži kas mėri, ka tā ilgā znānī.*

## Ž

ŽABALTĪS – žaltys (apie žmogų): *nu tī žabaltė viel en šunis luodīdami.*

ŽALIASAS – salotos: *diekis žalesū, konsnis na tuoks sprōngus būs – pri miesuos rėk žalesū.*

ŽANEKLIS, ŽANUOTŽMUOGIS – vedęs vyras: *kas duo mėrga, jie su žanuotžmuogiu prasėded, a beni vaikiu nie.*

ŽARIRAI ŽARIRAI – (ištikt.) blizginti akis, šaudyti akimis: ākis tik žarirai žarirai i visas pusis.

ŽARUNDELIS – puošnus sietynas: *platus kap žarūndelis.*

ŽARŽUOLĀ – žvangučiai: *liūb kaliedininkus ka veš, arklė su žaržuolās būs.*

ŽEBRAVUOTI – 1) rankioti: *mōna vėštas lauki prisižebravuo kuo nuor, i ded gerā*; 2) elgetauti, pasirinkti: *užėnu pas vīna, pas kėta i prisižebravuoju kap ōbags, munī daug narėk.*

ŽELKUORIUS – veidrodis: *naveiziek i zelkuoriu, dā sāva smerti pamatīsi.*

ŽEMIEVILKA – važiuojant rogėmis per sniegą užgriebti žemę: *par Užgavienis jau šlājis kur nākur grīb žemievilka.*

ŽERPLIETI – rusenti: *ūžmečiau unt ungliū kelis tuorpikis, tažerplieji par nakti.*

ŽEVERNUOTI – nenoriai valgyti: *čīst nabtōr duntū, ževernuo, žvernuo kuol nurīn.*

ŽIELAVA – gedulas, gedulingas rūbas: *vīrs senė mėris, vuo ana žielava dā tabnešiuo.*

ŽIELAVUOTI – gedėti, nešioti gedulo rūbą: *tīk i tažielavuoji: dā truoba žvākiem atsidūd, vuo jau kėta buoba parsėvedi.*

ŽĖLPSA – vos vos šviečia, vos žiba: *lėmpa čiut žilpsa, rėk žėbala dapilti.*

ŽIOGSPIRAS – pjuvenos, smuklūs šakaliukai pakurams: *su žiogspiruom pečiaus naišėldīsi, rėk tuorpu uždieti.*

ŽIURKAVUONI – kilpelė sagai: *reikietu idieti dā kelis žiurkavuonis i jau galiesi siaustīs.*

ŽIŪLIKS – apgavikas, skriaudėjas: *namislījau, ka uns tuoks žiūliks.*

ŽĪČKA – skola: *žīčka kuoju nator, pati naparėn, rėk ėti īškuoti* (fraz.).

ŽĪČĪTI, PAŽĪČĪTI – 1) skolinti: *kuo nanuori pats turieti, kitam pažīčīk* (arba: *pažīčiuok*), *nabgrinš* (fraz.); 2) linkėti: *nažīčījau anā nieka bluoga, vuo unt mōnis tuokius kalnus vėrti.*

ŽĪMUOSPIRGIS – žiemos speigas: *a žīmuospirgis i sōbini isėmeti, ka nu pėčiaus nasitrauki?*

ŽĪRIUS – maistas, pasirankiojimas, papildomas lesalas: *jie vėštas nagaun žīriaus, kiaušinius les.*

ŽĪVĪTĪS – maitintis: *kūm baguotāsis dīvījės, tūm biednāsis žīvījės.*

ŽLAGATĪTI – valgyti pilna burna: *lāšinius kuožna dīna žlagātī.*

ŽLIŌGINI – permirkęs: *išėji rīšutauti par* lītu *i parėji žliōgini, nie puo pažastīs sausuos vītas nabōva.*

ŽLIUOBARŪTI – valgyti, žiaumuoti: *bīstriau žliuobarūk, nie kada žiuoplėni švėnsti.*

ŽLIBS, ŽLIBA – aklas, akla, neprimatantis,-i: *a jau tuoks žlibs esi, ka namatā, kas puo nuosi padieta.*

ŽLĖBI – akloji, neprimatanti: *ben i tu kap ta žlėbi – uzbuona nu katies naātskiri.*

ŽLĖBIS – akys: *biški žlibis prasikrapštīk, jie namatā.*

ŽUNSKŪLĪS – švendras: *prisinešė tū žunskūliū, vuo kāp anī palės pūkus, galiesi gaudīti puo truoba.*